

16/2019

Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi.

Luonnosta ratkaisuja kaupunkisuunnittelun haasteisiin

R. Paloniemi, A. Rekola, S. Vikström, I.-M. Koskela, K. Mäkinen, M. Marttunen, T. Hjerpe, M. Sane, K. Syrjänen, M. Lindholm ja K. Widell, SYKE; R. Hautamäki, M Ariluoma, H.-M. Kehvola, Aalto; A. Matila, Tapio; M. Häyrynen, I. Hankonen, TY; H. Tuomenvirta, K. Pilli-Sihvola, A. Votsis, IL

Luontopohjaiset ratkaisut tarjoavat monipuolisia hyötyjä asukkaille

- Luontopohjaiset ratkaisut ovat luontoa hyödyntäviä ratkaisuja erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin.
- Luontopohjaiset ratkaisut ovat luonteeltaan monihyötyisiä. Yhdellä ratkaisulla voidaan samaan aikaan vaikuttaa moneen ongelmaan, esimerkiksi ilmastonmuutoksen lisäämiin tulviin, luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen ja tulehdusperäisten sairauksien yleistymiseen.
- Hyvin suunnitellut luontopohjaiset ratkaisut edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja lisäävät kaupunkien turvallisuutta, viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta.
- Luontopohjaiset ratkaisut voivat perustua olemassa olevien luontoalueiden säilyttämiseen ja kunnostamiseen tai uusien ekosysteemien, kuten kosteikkojen tai viherkattojen, rakentamiseen.
- Luontopohjaisten ratkaisujen lisäämiseksi suomalaisissa kaupungeissa tarvitaan kokonaisvaltaista suunnittelua ja luontopohjaisten ratkaisujen tunnistamista läpäisevästi ympäristösääntelyn kentässä esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain kautta.
- Luontopohjaisten ratkaisujen lisäämiseksi tarvitaan laajaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Luontopohjainen ratkaisu lisää luonnon monimuotoisuutta ja voi samalla pienentää tulvariskiä, parantaa ihmisten terveyttä ja sitoa hiiltä.

POLICY BRIEF

Maakunnallinen viherrakenne turvaa luonnon monimuotoisuutta ja tuottaa monipuolisia hyötyjä kaupungeille ja kaupunkiseuduille

Viherkäytävät varmistavat kaupunkiluonnon yhteyden luonnon ydinalueisiin

Viherkatot, puronrannat ja kaupunkipuistot tuovat luonnon hyödyt kaupunkilaisten arkeen

Kaupunkilaisten kuunteleminen mahdollistaa laajat ja monipuoliset hyödyt

Luontopohjaiset ratkaisut kaikille suunnittelu-tasoille

Yhteistyö mahdollistaa luontopohjaisten ratkaisujen täysimittaisen hyödyntämisen

Tutkittu tieto ja aiemmat kokemukset auttavat oikeiden ratkaisujen valinnassa

Strategiset linjaukset tukevat luontopohjaisten ratkaisujen toteutusta

Ennakoiva suunnittelu ja ohjauskeinot auttavat toimeenpanossa

Ilmaston lämpeneminen ja yhteiskunnalliset muutokset, kuten nopea kaupungistuminen, ovat haasteita suunnittelujärjestelmille. Ratkaisujen, jotka usein tehdään vuosikymmeniksi, olisi toimittava myös hyvin erilaisissa ja vaikeasti ennustettavissa ilmasto-olosuhteissa ja eri väestömäärillä. Ennakoiva suunnittelu suosii luontopohjaisia ratkaisuja ja monimuotoista luontoa, jotka parantavat kaupunkirakenteen kykyä sopeutua muutoksiin. Tutkittu tieto, hyvät käytännöt ja aiemmat kokemukset auttavat luontopohjaisten ratkaisujen toimeenpanossa. Niitä tarvitaan eri ratkaisu- vaihtoehtoja arvioitaessa, keskusteluissa eri toimijoiden välillä ja päätöksenteon tueksi. Hyviä esimerkkejä ja käytännön kokemuksia löytyy muun muassa Euroopan komission rahoittamasta *Urban Nature Atlas* -karttapalvelusta. Luontopohjaisia ratkaisuja tukeviksi ohjauskeinoiksi tarvitaan lisäksi taloudellisia ja hallinnollisia kannustimia, jotka ohjaavat toimintaa ja investointeja. Esimerkiksi hulevesimaksuja voidaan porrastaa sen mukaan, kuinka paljon tontilla on kasvillisuutta ja vettä viivytäviä ratkaisuja suhteessa tontin pinta-alaan. Tätä niin kutsuttua vihkerrointa voidaan hyödyntää myös suunnittelutyökaluna ja asemakaavamääräyksissä.

Suunnittelu ja hoito ovat avaimia luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiseen

Luontopohjaisten ratkaisujen toteuttaminen helpottuu, jos niiden käyttö on huomioitu kaikilla päätöksentekotasolla. Valtakunnallisen tason suunnitelmat, strategiat ja ohjeet raamittavat kestävästä kaupunkisuunnittelusta. Esimerkiksi kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus *Suomi, jonka haluamme 2050* ohjaa kohti ylisukupolvisia, luonnon monimuotoisuutta vahvistavia ja kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Kuntastrategiassa tehdyt linjaukset luon-

nosta ja viherrakenteesta osana kaupunkia ja kaupunkilaisten hyvinvointia auttavat luontopohjaisten ratkaisujen yksityiskohtaista suunnittelua, teknistä toteuttamista ja hankkeiden rahoittamista. Esimerkiksi pienemmille maisemanhoitohankkeille on helpompaa saada rahoitusta, kun luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntäminen on huomioitu kunnan strategiassa ja strategisissa ohjelmissa. Viherverkoston tarkastelu ja turvaaminen ovat keskeinen osa maankäytön suunnitte-

lua kaikilla kaavatasoilla. Kaavoituksella on ratkaiseva rooli myös uusien luontopohjaisten ratkaisujen toteutumisessa. Maakuntakaava ottaa kantaa seudulliseen viherrakenteeseen ja viheryhteyksiin, yleiskaava koko kaupungin viherverkkoon ja hulevesiratkaisuihin ja asemakaavat yksittäisiin viheralueisiin, puistokatuihin ja esimerkiksi tonttien viherkattomääräyksiin. Myös maankäytön suunnittelun ulkopuolella voidaan edistää merkittävästi luontopohjaisia ratkaisuja. Puistojen ja katujen suunnittelussa on mahdollista edistää luonnon monimuotoisuutta. Myös kaupunkipuistojen ja -purojen sekä pihojen hoidolla voidaan vaikuttaa niiden tuottamiin muihin hyötyihin virkistyskäytön ohella.

Suosituksat kaupunkien kehittäjille

- Kartoitat kunnassasi jo olevat luontopohjaiset ratkaisut. Arvioi niiden hyötyjä luonnon monimuotoisuudelle, asukkaiden hyvinvoinnille ja ilmatoriskien hallinnalle.
- Tutustu hyvin esimerkkeihin jo käytössä olevista luontopohjaisista ratkaisuista. Mieti, missä ja miten oman kaupunkisi turvallisuutta, toimivuutta ja viihtyisyyttä voisi parantaa luonnon avulla.
- Arvioi suunnittelemasi ratkaisun vaikutuksia kokonaisvaltaisesti. Luontopohjainen ratkaisu ei ole kestävä, jos se heikentää luonnon monimuotoisuutta.
- Tee yhteistyötä tavoitteiden eteen ja sitouta mukaan kollegasi kaavoituksesta, terveys- ja hyvinvointipalveluista sekä teknisestä toimesta. Keskustele luontopohjaisista ratkaisuista ja niiden hyödyistä myös kaupunkiluonnon käyttäjien, kuten päiväkotiryhmien tai alueen nuorten kanssa.
- Seuraa ja arvioi luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoa kaupungissasi. Viesti niistä käyttäjille, ylläpitäjille ja päätöksentekijöille.
- Vaikuta siihen, että luontopohjaiset ratkaisut sisällytetään maakunta- ja kuntastrategioihin, eri tasojen kaavoihin sekä kaupungin sisäisiin ohjeisiin.

Lisätietoja:

Ryhmäpäällikkö **Riikka Paloniemi**,
Suomen ympäristökeskus
riikka.paloniemi@ymparisto.fi

Professori **Ranja Hautamäki**,
Aalto-yliopisto
ranja.hautamaki@aalto.fi

Tehokkaat ja vaikuttavat luontopohjaiset ratkaisut ilmastonmuutoksen sopeutumisen välineinä (TASAPELI) toteutetaan osana valtioneuvoston vuoden 2018 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:
Tutkimusjohtaja **Tanja Suni**
Ympäristöministeriö
tanja.suni@ym.fi

Luontopohjaisten ratkaisujen yleistymisen vaatii kaupungeilta ja maakunnilta sitovia linjauksia sekä suunnitelmallista yhteistyötä. Onnistunut lopputulos on luonnon kannalta kestävä ja asukkaille hyödyllinen.

